

REVISTA ECONOMICĂ

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC

Proprietatea și organul oficial al Asoc. instit. financiare românești din Ardeal, Banat, Crișana și Maramurăș „SOLIDARITATEA” Sibiu

Inscris sub Nr. 22/1938 la Tribunalul Sibiu.

Apare odată pe săptămână.

Redacția și administrația: Sibiu, Strada Visarion Roman Nr. 1—3

Abonamentul pe an: în țară: pentru autorități, bănci și întreprinderi Lei 500.—; pentru particulari Lei 400.—; pentru cooperative, funcționari publici, de bancă și comerciali Lei 300.—. În străinătate Lei 800.—. Taxa pentru inserțiuni: de fiecare □ cm. Lei 6.—

Fondator: **Dr. CORNEL DIACONOVICH.**

Redactor responsabil: **Dr. Mihai Velichiu.**

S u m a r u l :

Semnificația unei aniversări: „Prima Ardeleană”, Societate Anonimă de Asigurări Generale Sibiu, 14 Mai 1911 — 14 Mai 1941. — Corespondența Visarion Roman - Gh. Barișiu. — Din străinătate: Stoparea plăților și comisioanele. Politica de credit și valutară a Băncii Reichului. Reduceri de impozite. — Dela „Solidaritatea”: Legea pentru așezarea contribuțiilor directe asupra veniturilor. — Puterea de viață a băncilor românești. — Bibliografie. — *Cronica*: Producția de petrol zilnică a României. Comunicat. Datoria publică a statelor din sud-estul Europei. Exportul de cafea în Europa.

Semnificația unei aniversări

„Prima Ardeleană”, Societate Anonimă de Asigurări Generale, Sibiu.

14 Mai 1911 — 14 Mai 1941.

De Ion D. Pitu.

I.

S'au scurs trei decenii, de când „PRIMA ARDELEANĂ”, Societate Anonimă de Asigurări Generale, Sibiu, a fost chemată la viață.

La 14 Mai 1911, la Sibiu, a avut loc întâia adunare de constituire a institutului de asigurare al Românilor ardeleni, de sub stăpânirea străină. Împlinirea unei activități de trei decenii constituie fără îndoială un eveniment însemnat în viața unei instituții.

Nu știm dacă și cum va fi comemorat acest eveniment, de conducătorii *Primei Ardelene*, în împrejurările de azi schimbate, prin cedarea Ardealului de Nord. Bănuim însă, că, din cauza refugiului dela Cluj, unde și-a avut sediul central două decenii, la care a fost obligată în urma nedreptului verdict dela

Viena, lucrările tehnice de încheierea anului 1940, catastrofal prin loviturile primite de românism în general, vor împiedeca desfășurarea solemnității cuvenite pe drept, din prilejul acestui eveniment.

Jubileul *Primei Ardelene* are și o semnificație națională deosebită. Indiferent dacă evenimentul va fi sau nu oficial comemorat de instituție, *semnificația lui rămâne întreagă atunci când rezultatele activității de până acum, dau satisfacția eforturilor depuse întru realizarea unui program de muncă altruistă, dezvoltată spre binele neamului.*

Din acest prilej, vom încerca o mică reprivire asupra trecutului său, de trei decenii, activitate care-i justifică existența jalnică și-i sporește creditul moral, ca și nădejdele cu privire la viitorul său.

Nu i-a fost dat *Primei Ardelene* să se bucure din plin — la capătul celor

30 de ani de existență — de o legitimă satisfacție a eforturilor sale, deși beneficiază de razele binefăcătoare ale libertăților naționale, fiind silită la refugiu, ba am putea spune, și pe bună dreptate, că a fost expulzată, întrucât directorul ei general d-l Ștefan Boer și subdirectorul general d-l Ioan Creșu, au fost expulzați din Cluj, în Octombrie trecut, înainte ca sediul central al instituției să fie mutat la Sibiu, vatra unde a cunoscut începutul existenței sale, dar acest act vremelnic, neapărat trecător, nu i-a sdruncinat cu nimic soliditatea, ori creditul moral. Ba, am putea spune, dimpotrivă. *Prima Ardeleană* s'a născut și a propășit în vremuri mult mai grele pentru Românii ardeleni, ca cele azi. Nimic nu i-a intimidat pe fondatorii, cari sunt și azi conducătorii instituției, încât, obstacol după obstacol a fost înlăturat prin muncă asiduă, până ce s'a dat puternica viabilitate, grație căreia a înfruntat cu deplin succes efectele războiului mondial, încât evenimentele și prefacerile dela sfârșitul acestuia, a găsit-o desăvârșit organizată, putându-se apoi desvolta prin forțele sale proprii, fiind astăzi una dintre cele mai puternice societăți de asigurare din țară. Cu toate acestea, comemorarea evenimentului de care ne ocupăm, nu se poate face fără deplângerea teritorului din Ardealul cedat, cultivat cu atâta dragoste în folosul populației românești. Mai mult, plantarea ideii de asigurare la Românii din acest teritoriu s'a făcut sub cialaltă stăpânire ungurească, iar părăsirea forțată de acum a produs un gol în sufletul conducătorilor instituției.

Pagini întregi și pagini frumoase de istorie național-economică, cuprind evenimentele premergătoare înființării celei dintâi societăți naționale de asigurări a Românilor de dincoace de Carpați. Numai descrierea lor amănunțită ne arată cu câtă grije și conștiințiozitate s'a pregătit noua societate de asigurări.

Oricât de mică ar fi reprivirea pe care încercăm să o facem asupra trecutului său, mărturisim, că istoricul *Primei Ardelene*, se confundă cu istoricul instituției de asigurare la Românii din Transilvania, deși întâia societate de asigurări în Ardeal a luat naștere la 1868 sub denumirea de Transsylvania, cu sediul

central în Sibiu. Cum se explică aceasta vom vedea în cele ce urmează.

Ideia de asigurare este plantată mai întâiu în fosta Monarhie Austro-Ungară, pe la începutul secolului trecut, de către cele mai puternice întreprinderi de asigurare, ca „Assicurazioni Generali“ și „Riunione Adriatica di Sicurtà“. Extinzându-și activitatea în toate părțile Monarhiei și deci și în teritoriile locuite de Români, conducătorii neamului nostru și-au dat seama de importanța unei societăți de asigurare care să servească interesele proprii național-economice. Prin faptul că între 1850—1860 iau ființă unele societăți de asigurare ungurești, între cari amintim pe „Prima Ungară“, necesitatea unei întreprinderi românești de acest fel crește mereu. Nu s'a putut înfăptui deocamdată, întrucât situația materială a Românilor lăsa mult de dorit. La 1848 se desființase iobăgia și țărani noștri aveau un pământ al lor propriu, însă — din păcate — lipsindu-le mijloacele necesare, nu-l puteau lucra. Nu aveau cum să-l exploateze și să-l facă productiv. Lipsa, desigur, creditul estin. Celelalte naționalități cu care conviețuiau Românii, aveau deja un început de organizare a creditului. Sașii aveau băncile lor, la fel și Ungurii. Dar acestea serviau exclusiv intereselor lor. Aveau în schimb și Românii o elită intelectuală în stare a înființa și susține o instituție de credit. Deși exemplul nu lipsea, abia la 1872 se pun baze celui dintâi institut de credit al Românilor ardeleni „ALBINA“. Ce a însemnat înființarea „Albinei“ pentru Românii de sub stăpânirea ungurească, nu-i nevoie să mai spunem aici.

Paranteza aceasta explică imposibilitatea fondării institutului de asigurare al Românilor. Astfel, la 1868 s'au asociat la o acțiune întreprinsă de conașionarii lor sași, cu cari au înființat întâia întreprindere de asigurare pe teritoriul românesc, Transsylvania, în Sibiu. Până aici nu vom aminti nicio luptă a Românilor ardeleni în scopul creerii institutului de asigurare, care totuși forma obiectul preocupărilor lor pentru organizarea unei vieți economice proprii. Insuficiența forțelor naționale de capital n'au îngăduit o asemenea luptă activă. Românii s'au mulțumit pentru început cu participarea în părți egale la fondarea

Transsylvaniai. O înțelegere stabilea egalitatea membrilor în Consiliul de administrație, în timp ce președintele era sas, iar directorul general român. Cei mai distinși fruntași ai vieții publice a poporului nostru de dincoace de Carpați, dintre cari amintim pe Iacob Bologa, Ioan Hania, Ilie Măcelariu, Zaharie Boiu, Dumitru Comșa, Ioan A. de Preda și alții, au participat dela început la administrarea noii instituții. Am lăsat la urmă pe eminentul economist și bun român Dr. Aurel Brote, care timp de 27 de ani, dela 1870—1897 a cărmuit-o cu pricepere rară și devotament desăvârșit, în calitate de director executiv. Bucurându-se de participarea acestor fruntași ai poporului nostru, natural că cea dintâi societate de asigurare pe teritoriul românesc, era considerată de toată lumea ca o întreprindere românească. Din acest motiv nu s'a mai pus în discuție mult timp ideia înființării societății naționale de asigurare. După moartea lui Dr. Aurel Brote, întâmplată la 1897, pentru faptul că întreagă conducerea executivă a Transsylvaniei a trecut în mâinile sașilor, s'a pus din nou în discuție fondarea instituției de asigurare a Românilor, care timp de aproape trei decenii a fost cu totul părăsită.

Demnă de remarcat este acum spontaneitatea aproape fulgerătoare cu care au reacționat Românii de dincoace de munți, la purtarea conașionilor lor sași. Din acest prilej, nemuritorul Visarion Roman, inspector la Transsylvania, a spus: *„M'am convins de tristul adevăr că Românul ori de câte ori s'a întovărășit cu altul, totdeauna a fost înșelat“*. În conferința băncilor române, ținută în luna iunie 1898, în Sibiu, venerabilul intelectual și fruntaș, directorul de pe atunci al institutului „Ardeleana“ dela Orăștie, Dr. Ioan Mișu, a ridicat problema studierii înființării unei societăți românești de asigurare cu sprijinul material și moral al băncilor noastre. Conferința în unanimitate a îmbrățișat propunerea lui Dr. Ioan Mișu și ideea a fost din nou ridicată și pusă în discuția publică.

Inexplicabilă apare acum întârzierea fondării mult așteptatei instituții de asigurare curat românești, considerând și incomparabila stare materială a Românilor

față de 1860—1870. Dispuneau acum de suficiente forțe de capital necesare noii întreprinderi, și cu toate acestea Conferința băncilor române din 1901, a conchis că nu este timpul oportun pentru înființarea societății propuse. Menționăm că Românii figurau încă în Consiliul Transsylvaniei, deși, cum am amintit mai sus, în conducerea efectivă nu mai aveau nici un rol, dela moartea lui Dr. Aurel Brote. Conferința băncilor române abandonând în mod oficial ideea, institutul de asigurare așteptat de poporul românesc a fost chemat la viață abia după un deceniu.

Momentul Ion I. Lapedatu.

În istoria economică a Românilor ardeleni întâlnim „MOMENTUL“ pe care-l numim al d-lui Ion I. Lapedatu. Croni-carul obiectiv al vremurilor, nu va putea neglija acest adevăr bazat de realitatea faptelor și a documentelor existente.

Studentul de pe atunci, Ion I. Lapedatu, se interesa de aproape de studiul teoretic și tehnic al asigurărilor. G-a pasionat studierea și cunoașterea industriei asigurărilor, încât îl găsim înscris la unele colegii speciale de teoria matematică a asigurărilor asupra vieții, ce tocmai se deschiseseră atunci la Universitatea din Budapesta. Ce l-a determinat pe tânărul student să îmbrățișeze cu atâta căldură studierea comerțului de asigurare, nu putem noi ști. Bănuim însă, că informația temeinică a realităților economiei național-românești, l-a dus la aceasta. În general tinerii Români cari intrau în viața economică, se îndreptau spre băncile românești, cari se găseau în plină dezvoltare și închegare, pe lângă toate greutățile cu cari luptau. Nu ne vom ocupa aici de importanța națională a băncilor românești, din acele timpuri, ci vom stărui asupra faptului, că Ion I. Lapedatu găsea aici un vast teren de activitate, potrivit extraordinarei sale pregătiri pentru viața practică. Activitatea desfășurată ca student l-a impus definitiv și multe din băncile mari românești îl așteptau cu brațele deschise. Desigur, că Ion I. Lapedatu știa aceasta. Totuși, el nu se mulțumește și studiază asigurările, această știință economică, care prezenta o formă oarecum superioară

de organizare economică și care prindea teren mai ales în țările cu o cultură înaintată. Și tocmai în acest domeniu Românii ardeleni le lipsea instituția propriilor lor nevoi și mijloace.

La 1900, în „*Revista Economică*“ dela Sibiu, d-l Ion I. Lapedatu publică întâiul studiu despre teoria matematică a asigurărilor asupra vieții, la Românii din Transilvania. Amplificat, acest studiu apare în 1902 la Brașov, ca tratat special. Până la 1908, ideea înființării institutului de asigurare românească este abandonată, doar câteva articole apărute în „*Revista Economică*“ și alte ziare mai finea trează această utopie.

La 1908 izbucnind un conflict de ordin personal între membrii Români și sași din Consiliul de administrație al societății Transsylvania, se produce retragerea în corpore și definitivă a celor dintâi, adusă la cunoștința publicului român prin declarația dela 5 Septembrie 1908.

Organizarea unei vieți economice proprii a Românilor ardeleni nu putea fi concepută fără o societate de asigurare. Astfel, folosindu-se prilejul amintit mai sus, vechia idee forma acum obiectul celor mai hotărâte discuțiuni. Pionierul propagandei nu putea fi decât d-l Ion I. Lapedatu. D-sa desfășoară o activitate uluitoare, prin presă și conferințe, până ce dorința generală a poporului român fu îmbrățișată de „*SOLIDARITATEA*“ federația băncilor române din Transilvania și Banat, care-l și însărcinează pe d-l Ion I. Lapedatu, ajuns între timp secretarul ei, cu studierea problemei și întocmirea propunerilor concrete cât mai curând. Nu i-a fost deloc greu d-lui Ion I. Lapedatu să-și facă raportul, bazat pe studii și anchete amănunțite, cu date statistice reale, încât, în ședința Consiliului dela 19 Decembrie 1909 l-a putut prezenta și susține.

Acest raport memorabil constituie întâiul act mare în trecutul istoric al instituției asigurărilor la Românii din Transilvania, pe care noi l-am numit „*momentul*“ Ion I. Lapedatu.

„Ca oameni de cifre — spunea raportorul — nu ne putem mulțumi numai cu sentimentul, ce în general ni-l însuflă necesitatea înființării unei societăți de

asigurare române, ci trebuie să cercetăm și să dovedim:

a) motivată e această necesitate și folositoare ar fi înființarea unei astfel de societăți?

b) dacă da, avere-ar ea și un teren potrivit de activitate și suficient ar fi acest teren pentru existența și dezvoltarea ei?

c) avem noi mijloacele necesare pentru înființarea societății? și

d) dacă da, cum ar trebui să se întocmească, *ca să corăspundă cât mai bine intereselor poporului nostru*?

Examineate și expuse până în cele mai mici detalii, raportul conlucdea, că înființarea unei societăți românești de asigurări e necesară, posibilă și rentabilă.

Ca specialist în materie de asigurări, a luat parte la ședința Consiliului „*Solidarității*“, invitat fiind, Dr. Aurel Onciul, fost director general al institutelor provinciale de asigurări din Moravia și deputat bucovinean în „*Reichsrat*“-ul dela Viena. Dr. Aurel Onciul venise la ședință cu o părere despre înființarea unei societăți de asigurări pentru Românii din Ungaria, pe care a prezentat-o în scris, sfătuind băncile române să se ferească de acest proiect. În sprijinul acestei propuneri aducea exemplul societăților austriace „*Globus*“ și „*Erste böhmische*“, cari nu au avut viabilitate. Consiliul „*Solidarității*“ a luat act de ambele propuneri, dar deși avea motive serioase să pună la îndoială sinceritatea lui Dr. Aurel Onciul, care încerca să câștige instituțiile de credit românești, ca să participe la fondarea unei bănci centrale de reescont, la Viena, proiectată de el, ca și faptul că era străin de realitatea Românilor din Transilvania, a decis totuși amânarea hotărârii definitive, încredinșând din nou pe secretarul său, cu continuarea studiilor și cercetărilor sale mai ales în ce privește cauzele pentru cari diferite societăți de asigurări din Austro-Ungaria, nu și-au putut întemeia o existență durabilă. De altă parte a decis, ca raportul și propunerile secretarului să fie tipărite și comunicate confidențial fruntașilor poporului nostru, spre a avea și opiniunea lor.

Suntem la începutul celui de al doilea mare act din „*momentul Lapedatu*“. Con-

ducătorii vieții economice a Românilor ardeleni, mai înainte de a păși la înfăptuire, studiau temeinic problemele puse în discuție și numai după ce convingerea și siguranța în izbândă erau desăvârșite, decideau asupra înfăptuirilor cari apoi urmau cu toată hotărîrea. Pe cât de dârz, pe atât de perseverent și încrezător în solidaritatea poporului românesc, pe al cărui sprijin se baza societatea propusă, d-l Ion I. Lapedatu studiază la Viena și Budapesta cauza insuccesului acestor societăți. A studiat însă și societăți cari și-au putut afirma existența.

Atitudinii lipsite de sinceritate și nestatorniciei lui Dr. Aurel Onciul, se datorește amânarea înființării societății de asigurare a Românilor ardeleni cu încă 3 ani. Evenimentele ulterioare au confirmat aceasta, când un grup de tineri ambițioși, pretextând că „Solidaritatea” nu grăbește îndeajuns lucrările pentru înființarea întreprinderii, au pornit o acțiune izolată, emițând un prospect pentru fondarea, la Timișoara, a unei societăți de asigurare, iar între semnării aceluși prospect se găsea, în frunte, Dr. Aurel Onciul. Încercarea le-a fost zădărnică. Remarcăm mărturisirea lui Dr. Onciul, făcută câțiva ani mai târziu, după ce a luat cunoștință de progresele noii întreprinderi de asigurări, înființate din inițiativa „Solidarității”, când într’un moment de sinceritate a spus că *n’a crezut niciodată că Români ardeleni să fie capabili de atâta abnegație și solidaritate națională în lupta lor de consolidare economică.*

În ședința Consiliului „Solidarității” dela 5 Iunie 1910, d-l Ion I. Lapedatu prezintă raportul continuativ, în urma căruia s’a decis în mod definitiv înființarea mult așteptatei societăți române de asigurări.

Toate acestea, până la hotărîrea definitivă a Consiliului „Solidarității”, le-am înșirat în ordinea întâmplării lor, în modul cel mai simplu, așa cum le arată documentele istorice economice a Românilor de dincoace de Carpați, cari le justifică. Din ele reiese atât de puternic și clar, „momentul” pe care-l numim al d-lui Ion I. Lapedatu. Realitățile nu pot fi niciodată altfel de cum sunt. Vieța economică a Românilor ardeleni, fără „mo-

mentul Lapedatu”, cu toată siguranța, că ar fi fost văduvită de societatea de asigurare, care a fost și este o mândrie a Românilor din Transilvania și Banat. Cu atât mai mult afirmațiunea noastră este întărită prin constatările d-lui Stefan Boer, care spune în „Instituția asigurărilor la Români din Transilvania” :

„Rar întreprindere care să se „fi pregătit, cu atâtea scrupule de „conștiință și cu atâtea grije, ca noua „societate de asigurări. Ar fi de ajuns „să ne referim la studiile și cercetările cuprinse în rapoartele secretarului „Solidarității” pentru a justifica afirmațiunea noastră, fără să „mai amintim de nenumăratele lămuriri date prin presă, în conferințe „și întruniri. Trebuia să se purceadă „însă astfel. Români din Transilvania „mai încercaseră o întreprindere de „caracter obștească. Fusese societatea „comercială „Concordia” dela Sibiu, „care, nefiind însă suficient pregătită „și din lipsă de experiență, a trebuit „să lichideze. Căderea acestei întreprinderi a cauzat multe decepții și „omorâse aproape cu totul încrederea în noi inițiative. *Lumea trebuia convinsă de seriozitatea întreprinderii ce se pregătea, de utilitatea și rentabilitatea ei. Era piatra de încredere pentru viitoarele inițiative. Un eventual insucces ar fi fost fatal. Ne-ar fi ținut în loc pentru multă vreme. Și mai departe: Dispoziția publicului românesc se schimbă „însă prin modul serios cum juse-seră pregătite lucrările.*”

Hotărîrea Consiliului „Solidarității” dela 5 Iunie 1910, a fost prezentată în adunarea generală ținută la 25 Iunie 1910, în Brașov. Cuprinsul era următorul :

„Considerând, că prin raportul secretarului „Solidarității” prezentat în ședința plenară a direcțiunii, ținută la 19 Dec. 1909 și comunicat băncilor asociate, s’a constatat, în mod neîndoios, necesitatea înființării unei societăți de asigurări, cu concursul material și moral al băncilor însoțite, care societate — precum de asemenea s’a arătat în același raport — la noi ar avea atât teren de activitate, cât și prospecte de reușită ;

Considerând, că intențiunea, căreia i-a dat expresiune în susnumitul raport, de a fonda o societate de asigurări, motivele și dovezile indicate acolo, au aflat viu răsunet în cercurile publicului nostru, care s'a și grăbit a-i da expresiune prin numeroase scrisori de aderență și

Considerând, că prin raportul continuativ al secretarului „Solidarității”, relativ la această chestiune, prezentat în ședința direcțiunii din 5 Iunie a. c., s'a dovedit, că cauzele nesuccesului anumitor bănci de asigurare, cari nu și-au putut asigura existența, nu sunt de natură a insufla îngrijiri pentru întreprinderile priceput și serios conduse, ba că praxa a dovedit, că întreprinderile de asigurări serioase pot exista și prospera spre binele și folosul public;

Direcțiunea „Solidarității” decide, să inițieze înființarea unei societăți de asigurări cu un capital social, deplin vărsat, de un milion coroane;

Societatea se înființează, în prima linie, cu concursul moral și material al băncilor însoțite, iar capitalul social se va acoperi prin subscriere din partea publicului mare; partea de capital, ce ar rămâne nesubscrisă de particulari, o vor subscrie băncile asociate, în proporția capitalului lor social;

Cu executarea acestei deciziuni, adecă cu redactarea și emiterea prospectului de fondare, cu redactarea proiectului de statute și cu îndeplinirea tuturor celorlalte lucrări necesare în scopul fondării societății de asigurări, se crede biroul „Solidarității” și, în fine,

Această hotărîre, precum și actele întregii afaceri, se vor prezenta, spre deliberare, proximei adunări generale a „Solidarității”.

Adunarea generală a „Solidarității” dela 25 Iunie 1910 a aprobat cu mult entuziasm hotărîrea Consiliului și a decis și din partea ei, înființarea societății de asigurări proiectată.

În urma acestei definitive hotărîri, biroul „Solidarității”, prin secretarul său d-l Ion I. Lapedatu, a început pregătirea terenului prin o intensă propagandă, în scopul lămuririi marelui public. Iată cum descrie d-l Constantin Popp, cunoscutul

economist și publicist ardelean, în Revista Economică Nr. 48 din 28 Noiembrie 1936, că s'a făcut pregătirea:

„I. I. Lapedatu dezvoltă o uriașă acțiune de lămurire a opiniei publice românești, de propagandă intensă cu graiul viu și prin presă în interesul întemeierii primei societăți de asigurare românești din Ardeal. Întocmai ca și Disarion Roman, pe vremuri, cu ocaziunea fondării „Albinei”, face adevărat apostolat; necrușând nici osteneală, nici timp, cutreeră dealungul și dealul Ardealul”. Cercetează la domiciliul lor toate căpeteniile noastre bisericesti și pe toți ceilalți fruntași ai vieții noastre publice, băncile și diferitele noastre instituții, reușind a câștiga și a-i anima pe toți pentru înfăptuirea acestei idei”.

Când terenul a fost pregătit, s'a lansat cu datul de 30 Octombrie 1910 Sibiu, următorul prospect de fondare:

„Importanța cea mare a asigurărilor în viața socială și economică a popoarelor e recunoscută și apreciată astăzi de toate capetele luminate din lume.

Popoarele culte: Englezii, Francezii, Germanii etc. se întrec în a da o dezvoltare cât mai extinsă instituțiunii de asigurare. La noi însă — până acum nu s'a făcut aproape nimic pentru împămbăntenirea și popularizarea acestei instituțiuni. Tocmai de aceea, subsemnații fundatori, conștii de însemnătatea cea mare a asigurărilor, și conștii de faptul, că la noi — mai mult ca la ari care alt popor — asigurările sunt unul dintre cele mai excelente mijloace, menite a ne garanta avutul și a ne asigura viitorul, ne-am decis, să punem bază unei bănci de asigurare sub numirea: „FORTUNA”, institut general de asigurare, societate pe acții, numire pe care adunarea generală constituantă o poate modifica.

Prin acest institut voim să cultivăm în mod sistematic asigurările de tot felul, în prima linie însă asigurările contra focului și asigurările asupra vieții omenești. Afară de acestea intenționăm să mai cultivăm — direct ori indirect — și asigurările contra grindinei și altor pagube elementare, precum și noul sistem

de asigurare, introdus cu succes de câțva timp în străinătate, prin cari se asigură replătirea sarcinilor ipotecare, pentru cazul când debitorii în decursul vieții lor nu ajung a le replăti. Voim toate acestea pentru că să deprindem poporul a-și asigura avutul și viitorul și să-i dăm puțină a ajunge cu un ceas mai curând la ușurarea marilor sarcini ipotecare, ce-i îngreunează averea.

Lucrările noastre dorim să le întemeiem în prima linie pe acele bănci din patrie, cari vor participa ca acționari, știut fiind că la noi — în împrejurările date — băncile sunt reprezentanții cei mai autorizați ai vieții economice a poporului nostru. Aceste bănci deci dorim să fie și reprezentantele proiectatului nostru institut, căruia să-i acvireze materialul de asigurat și dela care — în schimb — ele să capete un nou izvor de venit, iar din primele, ce le vor încasa, un nou capital pentru afacerile lor.

Natural însă, că pe lângă bănci în lucrările noastre vom căuta și cere și sprijinul celorlalte elemente productive ale poporului nostru: private și publice. Căci scopul nostru este să întrunim la o mare acțiune comună pe toți factorii de viață ai poporului, în mijlocul căruia vom avea să lucrăm.

Cu un astfel de program și în vederea atâtor mari scopuri proiectăm ca noul institut de asigurare să se înființeze cu un capital social de un milion cor., împărțit în 5000 de acții á cor. 200 nominal. Acțiunile vor fi pe nume și se vor răscumpăra cu valoarea lor nominală plus o taxă de fondare și organizare de 5%. La subscrierea fiecărei acții e a se plăti — pe lângă taxa de fondare și organizare — încă 10% din capital. Următoarele 20% vor avea să se plătească cel mult în 15 zile după adunarea de constituire, iar restul în rate, ce le va stabili viitoarea direcțiune a institutului, cu acea observare însă, că aceste rate nu pot fi mai mari ca 10% și în termene mai scurte de o lună. Sumele ce se vor plăti în contul acțiunilor subscrise, se pot depune la oricare institut de credit și economii, care e luat între membrii „Solidarității”, asociațiune de institute financiare în Sibiu.

Institutul, ce-l proiectăm, se înființează cu sediul în Sibiu, pe timp de 100

ani, care la timpul său va putea fi prolongit din partea adunării generale. El își va putea extinde activitatea atât în țară, cât și în străinătate. Termenul ultim pentru subscrierea acțiunilor se fixează cu ziua de 31 Martie 1911. În caz de suprasubscriere, fundatorii își rezervă dreptul ori să stabilească capitalul social la o sumă mai mare ca un milion cor., ori să reducă subscrierile făcute și să numească prima direcțiune — constitătoare din 12 membri — pe timp de 3 ani“.

Acest prospect a fost semnat de președintele și membrii Consiliului „Solidarității” și anume:

Partenie Cosma, directorul băncii „Albina”, Sibiu.

Ion I. Lapedatu, directorul băncii „Ardeleana”, Orăștie.

Sava Raicu, secretarul băncii „Victoria”, Arad.

Romul Cărăbaș, directorul băncii „Timișana”, Timișoara.

Andrieu Cosma, directorul băncii „Silvania”, Șimleu.

Dr. Coriolan Popp, directorul băncii „Bihoreana”, Oradea Mare.

Dr. Gavril Tripon, directorul băncii „Coroana”, Bistrița.

Constantin Popp, funcționar-șef la banca „Albina” Sibiu și

Dr. Gavril Suciu, avocat, Hațeg.

Prospectul de fondare a fost însoțit de „Lămuririle” d-lui Ion I. Lapedatu, în cari se stăruia asupra marilor interese cari reclamă fondarea acestei bănci.

Primit cu însuflețire și încredere de băncile, instituțiunile și corporațiunile românești, ce le aveam pe atunci, de plugari, meseriași, negustori, învățători, preoți, avocați, medici, profesori, etc., găsim între primii acționari tot ce neamul românesc din Transilvania și Banat avea pe acel timp mai bun. Entuziasmul fără egal cu care a fost primit prospectul de emisiune, ca și faptul că s'a semnat un milion 200 mii de coroane aur, mai mult de cât se proiectase, îl găsim justificat, în rândurile d-lui Constantin Popp, publicate în „Revista Economică” în numărul amintit mai sus:

„Organizația noastră economică-financiară, în desvoltare și consolidare îmbucurătoare, prezenta însă o lacună. Continuăm să fim tribu-tarii străinilor pe terenul asigură-rilor de tot felul. Ne lipsea — și lipsa e simfitoare — o societate de asigurare a noastră proprie, fondată și condusă de noi înșine, pentru trebuințele și în folosul poporului nostru“.

Adunarea de constituire a „Băncii Generale de Asigurare“, ținută la 14 Mai 1911.

Constituirea legală a societății s'a fixat pentru data de 14 Mai 1911. Publicul a luat cunoștință din presa românească de dincoace de Carpați, care în preajma adunării generale, s'a ocupat de noua instituție, salutând-o cu însuflețire. Cu această ocaziune s'au scris multe articole frumoase, din care se desprindea dorința fierbinte de afirmare tot mai puternică a Românilor, în toate domeniile și mai cu seamă în cel economic, fără de sprijinul căruia cultura la Români nu putea pătrunde, în acele vremuri. Reproducem, ca probă articolul apărut în „Revista Economică“ Nr. 20 din 14 Mai 1911. sub titlul „VIRIBUS UNITIS“ :

„Măine se constituie cea dintâi bancă de asigurare românească. Acționarii, putem zice reprezentanții poporului românesc de pretutindenea, se vor întruni și vor da viață nu numai celei dintâi bănci de asigurare românești, ci totodată — și aici e momentul principal — și celei dintâi instituțiuni financiare-economice, înființată cu concursul moral și material al întregului nostru popor de dincoace de Carpați.

E un act însemnat acesta, necunoscut în trecutul neamului nostru. Prin el se dă dovadă că există și se cimentează tot mai mult organizația noastră economică, și iarăși dela felul cum va reuși această nouă instituțiune depind — și aici e al doilea moment cardinal, pe care voim să-l fixăm îndeosebi — acțiunile economice și financiare comune, ce ar mai fi să le inițiem și îndeplinim în viitor.

Așa fiind, în aceste momente gândul nostru se îndreaptă spre viitor. Știm prea bine, că de aici înainte se începe greul,

proba de foc pentru noua noastră instituțiune. Și ne întrebăm: reuși-va ea după cum cu drept cuvânt se așteaptă și după cum interesele noastre de tot felul cer aceasta? Răspunsul nostru în această privință nu poate fi decât un hotărât: DA. Căci nu există în întreg complexul de acțiuni economice și financiare ale lumii, o afacere a cărei baze să fie mai bine, mai exact și mai sigur așezate ca tocmai afacerile de asigurare. La aceasta mintea și geniul omenesc a calculat totul până în cele mai mici amănunte. Și pe baza celor stabilite prin praxă și știință, afacerile de asigurare sunt unele dintre cele mai sigure. Ele — tocmai din aceste considerațiuni — trebuie să reușească. Și dacă istoria ne arată și nesuccese pe acest teren, aceste n'au a se atribui naturii și felului de afaceri, ci cauzele sunt de caracter absolut personal. Este nepriceperea, ușurătatea și lipsa de credință a celor ce au fost chemați, să le realizeze. Tocmai de aceea susținem în aceste momente de însemnătate deosebită și stabilim deja de pe acum, că dacă cei ce vor conduce și cei ce vor sprijini noua noastră întreprindere, vor lucra cu seriozitate și pricepere, vor fi de bună credință și cu stăruință de fer în acțiunile lor, instituțiunea va succeda. Se va ridica, va prospera și va deveni un factor însemnat și puternic în viața economică și culturală a poporului nostru. Și desigur va și fi. Să ne grupăm numai cu toții în jurul noii instituțiuni, să o ajutăm și sprijinim din toate părțile, firm convinși că numai în chipul acesta îi putem asigura viitorul ei. Să lucrăm numai astfel și proba de foc — de care amintim la începutul șirelor noastre — o vom face cu siguranță. Deviza să ne fie la toți și pentru totdeauna: VIRIBUS UNITIS“.

În ziua de 14 Mai 1911 a avut loc, în mijlocul unei mari însuflețiri, adunarea generală de constituire a societății, prezidată de Parteniu Cosma, președintele „Solidarității“, având ca secreteri pe Ion I. Lapedatu și Dr. Enea Papiu, iar ca bărbați de încredere pe Dr. Silviu Moldovan și Dr. Lucian Borcea. Au luat parte la adunare peste 160 de acționari, din tot ce Ardealul avea mai de seamă. Dintre aceștia amintim pe următorii: Parteniu Cosma, Nicolae Ivan, Andreiu

Cosma, Sava Raiecu, Dr. Gavril Tripon, Simion Caluțiu, Nicolae Hențiu, Petru Stoica, Dumitru Vulcu, Teodor Stoia, Nicolae Florescu, Nicolae Tintea, Sergiu Medrean, Dr. Coriolan Pop, Dr. Aurel Cosma, Dr. Nicolae Șerban, Ioan Bercean, Dr. Nicolae Comșa, Vasile C. Osvadă, Octavian Sglimbea, Ioan Jareu, Ioan I. Duleu, Dr. Ioan Fruma, Dr. Lucian Borcea, Dr. Liviu Lemenyi, Petru Drăgits, Ion I. Gapedatu, Dr. Silviu Moldovan, Iuliu Poruțiu, Constantin Popp, Dr. Nicolae Iftu, Mateiu Jiga, Ioan Banciu, Constantin Herția, Ioan Marinescu, Dr. George Măcelar, Petru I. Comșa, Ieronim Spornic, Dr. Nicolae Schiau, Dr. Ilie Mariș, Victor Pop, Nicolae Dobrotă, Dr. Ioan Dordea, Dr. A. Crăciunesci, Dr. Tiberiu Brediceanu, Constantin Baicu, Dr. Vasile Bologa, Lazar Vrăciu, Ioan Rebeaga, Ioan Pampu, G. Tătar, Dr. Luca Papiu, Ilie Dobrotă, Petru Drăgoiu, Dr. Rom. Boca, Adrian Cristea, Victor Muntean, Ioan Taban, Vasile Musoiu, Simion Meda, Ioan Candrea, I. F. Negruțiu, Ilie Dragomir, Aron Feier.

În fața unei adunări atât de selecte, *Parteniu Cosma* deschizând ședința, a spus între altele :

„Poporul nostru, care până la 1848, mai bine de patru secol, chiar prin legi a fost condamnat la soarte de heloși, astăzi, cu ajutorul lui Dumnezeu și grație hărniciei și muncii sale deosebite, a știut să-și creeze o astfel de situațiune financiară, încât este în stare să se emancipeze de sub cătușile capitalului străin. Acesta este un succes, care este a se mulțumi muncii neobosite de e jumătate de secol a intelectualilor români pe terenul economic și solidarității conducătorilor institutelor noastre financiare, grupate sub stindardul „*Solidarității*“, care în timp relativ foarte scurt, a ajuns să se bucure de un respect valoros la toți factorii competenți din patrie și străinătate. Increderea, cu care a fost întâmpinat apelul, făcut poporului român din patrie, în scopul înființării unei instituțiuni nouă și pe un teren încă necultivat de noi, cu drept cuvânt ne umple de mândrie, dar totodată ne impune și datoria ca, realizată ideea noastră, să ne dăm toată silința, ca să dovedim, că am fost vrednici de încredere. Și cutez a vă asigura — sfârșia președintele adunării — că noi toți suntem hotărâți cu

toată seriozitatea să dovedim acest lucru și că ne va și succeda, fiind cu sfințenie la axioma: „voiește și vei putea“.

Adunarea de constituire a fixat capitalul social la suma de Cor. 1.200.000.—; A statorit după ce prospectul de fondare o îndreptățeală la aceasta, denumirea respectiv firma societății în „*BANCA CENTRALĂ DE ASIGURARE*“, (a făcut aceasta din motive de oportunitate politică. Nu voia ca prin denumirea de societate națională să excite și mai mult furia presei șovine maghiare, care protesta împotriva organizării separate a Românilor și pe teren economic); a stabilit textul statutelor și a ales pe membrii Consiliului de administrație și ai Comitetului de censored. În Consiliul de administrație au fost aleși: Parteniu Cosma, directorul băncii „*Albina*“, Sibiu, Petru Drăgits, primpretor, Săliște, Dr. Lucian Borcea, avocat, Sibiu, Dr. Caius Brediceanu, avocat, Lugoj, Andreiu Cosma, directorul băncii „*Silvania*“, Șimleu, Dr. Aurel Cosma, avocat, Timișoara, Nicolae Garoiu, avocat, Brașov, Dr. Liviu Lemény, avocat, Sibiu, Dr. Coriolan Pop, directorul băncii „*Bihoreana*“, Oradia Mare, Sava Raiecu, directorul băncii „*Victoria*“, Arad, Ioan M. Roșu, avocat, Biserica Albă, Dr. Octavian Russu, avocat, Sibiu, Dr. Nicolae Șerban, avocat, Făgăraș, Dr. Gavril Tripon, directorul băncii „*Coroana*“ Bistrița și Ioan I. Vulcu, mare comerciant în Orăștie, iar în Comitetul de censored: Nicolae Ivan, așesor consistorial, Sibiu, Dr. Nicolae Comșa, medic, Săliște, Mateiu C. Jiga, directorul băncii „*Furnica*“, Făgăraș, Constantin Popp, funcționar-șef la banca „*Albina*“, Sibiu, Dr. Nicolae Schiau, avocat, Mercurea și Petru Stoica, directorul băncii „*Sentinela*“, Satu-Nou.

Cu acestea mult așteptata societate națională de asigurări era constituită. Deceha idee se întrupase și-și luase ființă prin „*Banca generală de asigurare*“, cu sediul în Sibiu.

În aceeași zi, la 14 Maiu 1911, Consiliul de administrație al „*Băncii generale de asigurare*“ și-a ținut prima ședință, alegând președinte pe Parteniu Cosma, iar vicepreședinte pe Petre Drăgits, și luând hotărârile necesare în scopul înregistrării societății. Cu pregă-

tirea lucrărilor de înregistrare, și în general, cu conducerea provizorie a societății a fost încredințat d-l Ion I. Lapedatu, directorul băncii „Ardeleana” din Orăștie și secretar al „Solidarității”. Tot în această ședință s'a numit Comitetul dirigent, prevăzut în art. 41 al statutelor. Au fost numiți, pe lângă președintele și vicepreședintele Consiliului, Dr. Lucian Borcea, Dr. Liviu Lemény și Dr. Octavian Russu.

Inregistrarea noii societăți s'a obținut prin hotărârea Nr. 6389—911 P. din 20 Iulie 1911 a Tribunalului reg. ung. din Sibiu, ca judecătorie comercială. Cu aceasta, „Banca generală de asigurare” era legal autorizată de a funcționa.

La 24 Septembrie 1911, Consiliul de administrație se întrunește în a doua ședință planară, în care d-l Ion I. Lapedatu a fost numit director general al societății. Tot în această ședință s'a luat act, de alegerea noilor funcționari ai societății: d-l Stefan Boer, fost șef-contabil la banca „Agricola” din Hunedoara, d-l Ioan Crețu, absolvent al Academiei comerciale din Viena și student în drept și Mihail Săeșan, absolvent al Academiei comerciale din Gratz. D-l Ion I. Lapedatu a prezentat și Consiliul a aprobat: regulamente pentru Comitetul dirigent, pentru administrarea averii societății, pentru funcționari și pentru agendele acestora. Mai departe, a prezentat și s'au aprobat condițiunile de afaceri, tarifele de prime și alte asemenea lucrări, necesare pentru ca societatea să-și poată începe activitatea.

Îndată după alegerea sa, d-l Ion I. Lapedatu a inițiat tratative pentru încheierea contractelor de reasigurare. La un memoriu al său, pregătit imediat după constituirea societății și trimis marilor societăți de reasigurare din Ungaria, Austria, Germania, Elveția și Danemarca, s'au primit 18 oferte foarte avantajoase pentru acoperirea riscurilor de afaceri. Tratativele directe, urmate, după acestea, de d-l Ion I. Lapedatu și delegații Consiliului, Dr. Liviu Lemény și Dr. Octavian Russu, în Budapesta, Viena și München, au avut drept rezultat încheierea primelor contracte de reasigurare cu societățile „Erste Ungarische” din Budapesta și „Kölnische Rückversicherungs-Gesellschaft” din Colonia.

După încheierea contractelor de reasigurări, d-l Ion I. Lapedatu, s'a stabilit pentru mai multe săptămâni, la Budapesta, spre a studia practica afacerilor de asigurări. Studiile practice le-a făcut la societatea „Erste Ungarische”, unde au mai fost delegați, spre acelaș scop, și d-nii Stefan Boer și Mihail Săeșan.

După ce, toate pregătirile au fost făcute, la 1 Ianuarie 1912, „Banca generală de asigurare”, instalată în edificiul „Albinei” din Sibiu, și-a început activitatea în toată regula.

Acestea sunt, pe scurt, evenimentele premergătoare începerii activității celei dintâi întreprinderi de asigurare la România de dincoace de Carpați.

(Va urma).

Correspondența Visarion Roman - Gh. Barițiu.

(Urmare.)

23.

Mult Onor. Domnule!

Am vorbit cu librarul Filtsch în privința lexiconului D=voastră și a zis că primește bucuros în comision un număr de exemplare pe lângă 25 % proviziune.¹⁾ Dealtminteri i-am zis să ne pună în corespondență cu D=voastră în obiectul acesta. Vă rog dacă vă dă mâna, trimiteți-mi un exemplar românesc din statutele societății pentru dare la semn, că ne face mare trebuință. D. M. nu s'a mai întors de acasă, îl aștept pe tot minutul. După reîntoarcere ne vom înțelege pentru plăcere mai departe la V.

Redactorul „Albinei” nu mi-a răspuns nici până astăzi la scrisoarea ce i-am trimis. Dar cu oprirea „Albinei” s'a tras dungă peste socoteală.

Știutul.

26 Mai 1869.

24.

M. O. Domnule!

Răspunsul dela Viena mi-a venit afirmativ și în scurt voi trimite lucrurile.²⁾ Oprirea „Albinei” a fost

¹⁾ Rabat.

²⁾ Actele conferinței dela Miercurea.

minciună de ziare. Noi plecăm de aici la Banat cam de poimâne într'o săptămână. D-l Inspector general M. e dus la Blaj.

29 Mai 1869.

X.

25.

c.

M. O. Domnule !

Alătur o traducțiune a articolului din „N. Fr. Pr.“ dela 2 Iunie, că dacă n'a apucat a se traduce acolo mai înainte, să se tipărească. Am căpătat din altă parte un exemplar din statutele societății dării la semn din București, vă rog să nu vă mai osteniți cu trimiterea altui exemplar.

D-l Măc. este iarăși dus la Blaj, fiindcă Cipariu subscris 150 acțiuni la Banca Transilvania. Numai decât după reîntoarcerea sa vom pleca spre Banat.

X.

În 15 ale curenteii plecăm de acasă către Banat, Dela Deva făcărăm o excursiune de 6 zile prin Zarand, de unde ne reîntoarserăm ieri aici. Luni vom continua călătoria mergând deadreptul la Arad. Până atunci cred a vă mai putea scrie de două ori de aici.

Statutele societății de dare la semn le primisem încă în Sibiu, pentru care vă mulțumesc. D-l Dimitrie Moldovan încă a venit ieri cu noi aici dela Tretia.

Omul nostru va merge cum mai curând la V., tipărirea încă se vor face.

Deva, 26 Iunie 1869.

Stimulator

X.

26.

M. O. Domnule !

Fiindcă „Telegraful“ voiește iarăși lupte, aflai de lipsă a răspunde pe scurt, deoarece știu că „Românului“ nu-i place a se ocupa prea îndelung cu trebi d'ale noastre, afară d-aceea cred că „Rom.“ e îmbulzit de material.¹⁾ Suntem în Arad, unde D-l Episcop ne-a primit în cortel la sine. Misiunea noastră succede de minune. Dela Sibiu până în Lipova făcărăm 100 acțiuni. Ce păcat că institutul nu e încă curat românesc. Lipsa de întreprinderi pe terenul material o simt oamenii noștri în tot locul. Eu mă ocup cu compunerea unor statute pentru un institut curat românesc. La Pesta voi folosi ocaziunea de a mă informa despre organismul diverselor institute de felul acesta. Ceeace vom înființa în rândul întâi va fi un Sparrkassa mare românesc.

5 Iulie 1869.

¹⁾ Vezi *Românul* din 5 Iulie 1869. Duelul polemic dintre redactorul *Telegrafului Român*, N. Cristea, și V. Roman, care din cauza anonimatului său e confundat cu G. Barițiu.

27.

M. O. Domnule !

Mâne noapte vom călători la Pesta și de acolo la Viena curat numai pentru punerea în lucrare a înțelesului nostru de demult. S'a cam întârziat lucrul, însă din cauza împrejurărilor neatârnoate de noi. Prea târziu nu va fi nici acum. Trebuia mai întâi să împlinim ale băncei. Binevoîți a scrie la Viena bărbatului, care să conducă și indemne la toate cele bune pe M.¹⁾ Pela jumătatea lui August eu va trebui să mă întorc la toată întâmplarea la Sibiu.

Salutare !

Timișoara, 1 Aug. 1869.

28.

Mult On. Domnule !

În fine, după o călătorie ostenitoare de două luni m'am reîntors la Sibiu, unde sper a rămânea mai mult timp. Eu am umblat cu Ilie împreună până la Pesta. Domnia Sa s'a dus la Viena în cauza știută,²⁾ iar eu a trebuit să vin la Sibiu, scriind Direcțiunea³⁾ de trei ori după mine, fiindcă cu deschiderea ramului al doilea de asigurare eu sunt tare de lipsă de aici. Și dânsului numai cu mare anevoie i s'a dat concediu pe două săptămâni. Ilie se află în Viena din 10 Aug. ; cred că va face toate după așteptare, căci înțelesul până în momentul despărțirii ne-a fost bun. Dacă veți fi scris mai înainte cum v'am rugat, va fi cu atât mai bine. Cauza că nu am scris de mai mult timp este, că n'am aflat consult a scrie din Pesta. Dar încât voi putea, voi suplini.⁴⁾

Al D=voastră

Stimulator

V. R.

Sibiu, 13 August 1869.

29.

M. O. Domnule !

Prețuita D=tale epistolă din 15/3 Iulie a. c. am primit-o alaltăeri cu 50 fl., asta e unica scrisoare ce am primit dela D=voastră dela despărțirea noastră din Brașov până azi. Inseamnă aceasta pentruca să nu se piardă vreo scrisoare, fără să știm careva de ea. Primind numai acum acea scrisoare, n'am putut mai înainte să mă orientez în scrierea corespondențelor⁵⁾ precum mi-ați scris. Însă D=voastră și D-l Costache

¹⁾ Măcelariu.²⁾ Pentru prezentarea unui Memorand.³⁾ Direcțiunea Transilvaniei.⁴⁾ E vorba de corespondențele pentru *Românul*.⁵⁾ Idem.

puteți schimba oricând și orice în acele corespondențe, după cum aflați cu cale. Că D-ai Costache e mulțumit cu lucrul meu îmi pare foarte bine, cu toate că eu nu cred a fi meritat nici o laudă, deoarece timpul pentru acele corespondențe îl fac cum pot și între ocupațiile celelalte; apoi prin dese și îndelungate călătorii, trebuie să întrerup citirea de jurnale și de multe ori să mă ajut cum pot. Ar fi cu totul alta când aș vedea pe loc, când m'ar ierta jurstările!) să studiez cauzele cum se cuvine și să pot medita mai mult asupra lucrului. Pe semne noi ăst rând de oameni așa suntem ursiți să fim de toate.

Ilie dela Viena mi-a scris din 14 c. între altele: „despre cauza sau soarta memorandumului nu-ți pot împărtăși nimic pozitiv. Încă nu am avut întâlnire cu nimeni. Eu însumi as-dimineață l-am citit mai întâi cu atențiune, și-ți spun drept că de făceam asta mai curând, îl lăsam să rămână nememorand, sau cel puțin să-l memoreze ori și cine altul, numai eu nu... Din în-treg memorandumul se poate întrebuița — după împrejurările de față — foarte puțin, ba încă nici nu se poate numi memorandum ci petițiune, despre ce conferința din M. nici că a vrut să știe, de care părere au fost și sunt și azi cei dela conferință cât și alți bărbați distinși. M. am sau m'ați băgat într'un calabalac, din care numai bunul D-zeu știe cum voi eși, pentru care plăcere sufletească aduc tuturor cea mai cordială mulțumită, și din această pică o parte bunicică și pe D-sta; cred că o vei primi cu sinceră bucurie. Ce voi face sau nu voi face cu memorandumul, îți voi scrie peste 2-3 zile, după ce voi cugeta asupra-i, spre ce am destulă materie — laudă Domnului, și încă odată mulțumită amicilor. Atâta însă îți pot spune că de făcut tot voi face ceva, dacă nu mai mult, cât se poate cere dela un soldat care a mers la bătălie fără pușcă și munițiune. Voi face zic atâta, cât îmi vor ierta puținetele puteri și fatalitatea circumstanțelor.“

Din acest pasagiu al scrisorii lui Ilie, veți putea vedea cum se simte el în pozițiunea-i prezentă. A fost păcat că n'am putut merge și eu, însă n'aveam ce face; trebuia să mă întorc. Memorandumul ce zice că l'a citit eri, este elaboratul ce se trimise la Miercurea.

Cred, că ați ajuta mult cauzei acesteia scriind în grabă atât lui Ilie, spre a-l îmbărbăta și a-l mai îndruma, cât și altora de pe acolo, ca să stea pe lângă el și să-l ajute. Mă unesc cu părerea lui, aceea că nu trebuie petițiune; totul ce ar trebui de făcut e un memorandum despre cauza noastră transilvană cuprins într'o broșurică politică destinată curat numai pentru opiniunea Europei, dar care ar trebui să fie apoi cu atât mai bine lucrată și după cum vorbisem, tradusă și în francie și în italianie.

Să folosim dară această ocaziune și D-voastră puteți mult contribui.

Ilie se află: Wien, Hotel Schipler.

Al Dv.

Sibiu, 19 Aug. 1869.

(Va urma).

Salutator
V. Rom.

Din străinătate.

Stoparea plășilor și comisioanele.

Potrivit decretului asupra economiei de războiu din 4 Septembrie 1939, în Germania s'a interzis urcarea lefurilor și a prețurilor (Legea stop-ului).

Principiul de bază este acesta: *Nu se permite nimănui să tragă vreun profit din referințele războiului.*

Cu alte cuvinte: *Nu se admite și nu se permite niciun profitor de războiu.*

Decretul de punere în aplicare referitor la secțiunea III-a a Legii citate mai sus stabilește la 12 Octombrie 1939 anumite detalii pentru stoparea lefurilor precum și pentru excepțiunile acordabile prin bărbații de încredere ai Reichului pentru Muncă.

De sigur că intențiunea legiuitorului nu era ca să se atingă numai de lefurile și salariile cele mici.

De aceea la 7 Noembrie 1940 Ministrul Muncii completează printr'un decret administrativ, că la stopare sunt supuse, firește și participările la câștiguri și la cifra de afaceri și la comisioane.

Se interzice deci nu numai majorarea procentului sau promilului de participare la beneficiu, ci se interzice *majorarea chiar și a cifrelor de bază*, dacă circulațiunea a crescut în timpul și din cauza referințelor de războiu.

Numai bărbații de încredere ai Reichului pentru Muncă pot stabili cifra de bază a deverului (cifra de afaceri), a circulației sporite fără influințarea conjuncturei de războiu.

Așa de ex. deși deverul unei sucursale a crescut dela 2.000.000 R. M. la 3.000.000 R. M., totuși cota de 2% comision asupra cifrei de afaceri se va aplica numai asupra bazei de 2.000.000.

Excepțiile se găsesc în § 23 pentru dezvoltarea firească a afacerilor.

(Vezi „Stoparea plășilor și comisioanele“ de Dr. Fried. Albrecht în „Völkischer Beobachter“ Nr. 82 din 23 Martie 1941.

Politica de credit și valutară a Băncii Reichului.

Celîm în raportul Consiliului de Administrație al Băncii de Emisiune a Germaniei pe anul 1940 următoarele aprecieri asupra politicii de credit și de valută națională și anume:

Ca bază de calcul pentru toate obligațiile prezente și viitoare în valuta de aur s'a introdus în Germania prețul de cumpărare al aurului plătit de Banca Reich-ului la 15 Iunie 1939, potrivit §-ului 14 din Legea Băncii de Emisiune Germane. Această dispoziție s'a dat prin Decretul din 16 Noembrie 1940 apărut în Monitorul Reichului p. 1521.

Prin această marca Reichului, Reichs-Mark (R. M.) a luat locul mărcii-aur.

Din punctul de vedere al politicii valutare aceasta a fost o simplă recunoaștere formală a stării de fapt existente de mai mulți ani.

Modificarea dispozițiilor privitoare la drepturile de stabilitate valutară este de importanță pentru circulația monetară de credit, dat fiind că aceasta se liberează de așanumitele „siguranțe valutare”, care s'au perimat prin evoluția vieții practice și care, în caz de nevoie, nci n'au vreo importanță practică.

La rezolvarea problemelor de politică financiară și valutară principiul determinant a rămas *concepția de bază, că banii Băncii de Emisiune nu crează bunuri, ci servesc ca vehicol de circulație a bunurilor.*

Stricta observare a acestui principiu a făcut posibilă finanțarea războiului fără efecte păgubitoare asupra valutei germane.

În circulația plăților internaționale s'a consolidat poziția mărcii Reich-ului (R. M.), menținându-și raporturile perfect stabile. S'a menținut stabilitatea prețurilor și a lefurilor prin măsuri de conducere, ținându-se seama de nevoile unei economii obligată să ducă greul războiului.

Dar s'a ținut seamă și de anumite majorări de prețuri, devenite neapărate din cauza scumpirei unor materii prime, majorări ce s'au făcut cu participarea disciplinată și solidară a populației Reich-ului.

(Vezi „Das Reich” 16 Martie 1941).

Reduceri de impozite.

În Germania impozitul pe venit se orientează după situația familială a contribuabilului.

Cel mai mare impozit îl plătesc *celibatarii* (bur-lacii), în categoria sau grupa I.

Iar cel mai mic impozit îl plătesc *familistii* cu reduceri pentru copii, grupa IV. de impozite.

Tratamentul de favoare pentru contribuabilii cu reduceri pentru copii este considerabil.

Spre a se evita o avantajare fiscală nejustificată s'au limitat *reducerile de impozite pentru copii* la o parte din contribuabili.

Anume, dacă persoanele, pentru care s'a obținut reducerea de impozite (categoriile I și II) nu sunt nici descendenți, nici copii mașteri (vitregi) ai contribuabilului, — spre a justifica apartinerea la categ. I și II, — reducerea de impozite nu poate depăși 720 R. M. de persoană.

Această limitare a reducerilor de impozite era observată până mai deunăzi și *pentru copiii adoptivi și pentru cei declarați legitimi.*

În urma decretului recent al Ministrului de Finanțe din 8 Februarie 1941 (S. 2191, 300 III Mon. Fin. Reich-ului a. 1941 pg. 105) această limită s'a desființat.

Ambele aceste grupe de copii se vor considera pe viitor *asimilate copiilor legitimi.*

Pentru părinții care și-au legitimat copiii prin căsătorie ulterioară, nu se aplica nici până acum limita reducerii la 720 mărci.

Acum însă, — prin același decret — se extinde favoarea fiscală și asupra părinților adoptivi precum și asupra acelor, ai căror copii au fost *declarați legitimi*, chiar și în cazul, când beneficiul reducerii era inoperant.

Aici se înțeleg și celibetarii care și-au legitimat copiii.

Dar sunt excluși copiii, care sunt evrei.

(Vezi „Völkischer Beobachter” Nr. 82 din 23 III. 1941.

V. VLAICU.

Dela „Solidaritatea”.

Legea pentru așezarea contribuțiilor directe asupra veniturilor.

(Urmare).

Impozitul unificat pe veniturile capitalurilor mobiliare este fixat la 33 % (art. 22).

Noua lege face câteva excepții și reduce acest impozit la 25 % pentru veniturile din scrisurile de credit funciar, la 22 % pentru veniturile din cupoanele scrisurilor Creditului Funciar Rural din București, precum și ale Creditelor Funciare Urbane din București și Iași, emisiunea de 10 %, și la 22 % pentru veniturile din Renta de expropriere.

În schimb majorează în mod simțitor, stabilind diferite cote pentru veniturile din concesiunile miniere și din cesiunile de drepturi de exploatare minieră prevăzute de art. 23, punct 5 și 6 (vezi art. 22 și 23).

Legea scutește de impozit mobilier depunerile în numerar la bănci și instituțiuni de credit, precizând totodată că toate depunerile în numerar, la bănci sau alte instituțiuni de credit și economie sunt supuse secretului comercial și nu pot fi controlate sau cercetate decât pe baza unui mandat al justiției.

Băncile și instituțiunile de credit nu vor mai reține și vărsa Fiscului impozitul cuvenit până acum după dobânzile aferente depunerilor, decât până la data de inclusiv 31 Martie 1941, dela această dată intrând scutirea în vigoare.

Sunt supuse impozitului de 33% următoarele venituri:

a) Dividendele și produsele de orice fel cuvenite la acțiunile, obligațiunile, drepturile de fondator, părțile comanditare, și orice alte titluri, drepturi, valori mobiliare sub orice denumire, ale societăților și colectivităților de orice fel.

b) Cupoanele la rentele, obligațiunile și alte valori mobiliare emise de Statul Român, Județe, Comune și alte instituțiuni publice, dacă nu au fost scutite prin legile de emisiune.

c) Rentele viagere sau de altă durată dela lei 60.000 anual în sus. Cele sub lei 60.000 sunt impuse numai impozitului pe salariu.

d) Dobânzile și produsele de orice fel cuvenite celor ce nu fac afaceri de bancă, scont și împrumut și cari plătesc acest impozit la plasamentele în: creanțe ipotecare, privilegiate sau chirografare, garanțiile în numerar, împrumuturile de bunuri fungibile și valori, închirieri izolate de mobile sau instalațiuni, redevențele în bani, în natură sau în servicii, sumele primite dintr'odată sau periodic și orice alte avantajii materiale, dobândite pentru cesiuni de drepturi de orice fel.

Legea precizează că întreprinderile de asigurare nu se socotesc printre cele cari fac afaceri de bancă, scont sau împrumut.

Sunt scutite de impozitul mobilier de 33% în afară de depunerile în numerar la bănci și instituțiuni de credit, scutire deja amintită, și:

a) Dividendele distribuite de băncile populare, cooperativele de meseriași, funcționari și muncitori, cooperativele de industrie casnică, cooperativele sătești și federalele lor, precum și dividendele încasate de acestea.

b) Produsele Rentei perpetue de expropriere și ale celorlalte valori mobiliare ce aparțin instituțiilor și stabilimentelor publice, precum și stabilimentelor culturale ori de binefacere și au în vedere un scop de utilitate publică, cu condiția ca aceste valori să fie depuse spre păstrare la Casa de Depuneri și Consemnațiuni.

c) Veniturile din titluri străine sau din depozite ale personalului diplomatic străin.

Dobânzile la creditele deschise în străinătate comercianților și industriașilor români sunt supuse la o cotă unică de 15%.

Impozitul mobilier este datorat în toate cazurile de mai sus din ziua exigibilității dreptului creditorilor. Pentru dobânzile datorate la creditele deschise în străinătate, atunci când convențiunea nu prevede data exigibilității dreptului creditorilor, impozitul devine exigibil în cursul anului, la încheierea conturilor respective sau a bilanțului, iar în lipsa acestora mai târziu la sfârșitul fiecărui an calendaristic.

Pentru impozitul mobilier pe care băncile îl percep în cadrul operațiunilor lor, termenul de vărsare este de o lună dela data exigibilității dreptului creditorilor.

(Va urma).

Puterea de viață a băncilor române.

În studiul tipărit de d-l *Pant. Sîtescu* la București în limba germană cu titlul *Der rumänische Wirtschaftsraum* (Spațiul economic românesc) se găsesc la pag. 227—231 câteva constatări pe care, socotindu-le de interes pentru cititorii *Revistei Economice*, le redăm aici în traducere românească.

„Încă în cursul crizei bancare, dar mai cu seamă după înfrângerea ei și după intrarea în vigoare a noii legi bancare, s'a întreprins la început din partea Băncii Naționale, apoi de acord cu consiliul bancar suprem, o selecțiune a instituțiilor de credit, în temeiul unor studii amănunțite. Operațiunea aceasta urmărea scopul să stabilească precis numărul băncilor capabile și îndreptățite a-și continua existența. Cu acest prilej s'a admis pe baza unor opinii motivate, că mare parte din băncile destul de numeroase, nu vor putea să rămână în ființă; de aceea s'a decretat lichidarea lor parte direct prin votul adunărilor generale, parte prin deciziunea Consiliului bancar. Cele rămase în activitate, au fost considerate, de aci înainte, ca instituții capabile de viață. Această calitate a unei bănci o indică faptul, că activele ei acopereau toate îndatoririle sau, cu alte cuvinte, că instituția era activă. Măsura aceasta era absolut necesară, totuși nu era de ajuns pentru procesul de asanare bancară, întru cât ea nu însemna de fapt decât o indicațiune că una sau alta dintre băncile numeroase, chiar salvată fiind, nu se afla totuși decât într'un stadiu de reconveniență. Ca să poată corespunde scopului, pentru o instituție de credit, nu este de ajuns capacitatea de viață, adecă speranța de a-și continua existența; ea trebuie să aibă necondiționat o putere de viață proprie.

Puterea de viață proprie a unui organism bancar înseamnă întâi, că trebuie să dispună de suficiente mijloace lichide spre a putea oferi credite, să se bu-

cure de încrederea pieții, grație căreia să-și poată procura noi mijloace, fie în formă de credite fie ca depuneri; și în sfârșit să realizeze astfel de câștiguri, încât să acopere toate speșele de regie, garantând simultan fondurile de rezervă și dividendele, cuvenite acționarilor.

După cunoștința noastră încă nu este lămurit, câte dintre ele au proprie putere de viață; despre aceasta nu s'a dat până acum nicio știre oficială sau privată. Sigur e însă, că multe bănci mici nu sunt într'o stare prielnică.

Simultan cu intrarea în vigoare a noii legi bancare, s'a luat o serie de măsuri pentru reînvierea creditului. Intre acestea trebuie amintită noua lege cambială, asocierea unor bănci pentru a forma unități mai puternice, întemeierea unor instituții speciale de credit și reducerea etalonului într'o măsură, cum de multă vreme n'a mai fost în România. Cu toate acestea procesul de asanare nu pare a se desfășura așa rapid, cum se presupune, căci obșteasca încredere a publicului spre bănci e laturea cea mai delicată a întregii probleme. După opinia noastră, redobândirea acestei încrederi este și o chestiune de timp, spre a se putea convinge publicul, întru cât măsurile luate au produs rezultate practice. Din partea noastră suntem convingși, că rezultatele vor fi favorabile, dar va mai trece timp până se va putea generaliza convingerea aceasta.

În sensul acesta credem, că atât Banca de emisiune cât și Consiliul bancar, care amândouă au dat dovezi de atâta energie și înțelegere pentru opera de înnoire bancară, se străduiesc tocmai pentru a înlesni băncilor propria putere de viață.

Din activitatea de până acum a Consiliului bancar — activitate cunoscută din rapoartele publicate — se vede că acest organ de conducere, în calitatea sa de instanță decisivă, a rezolvat cu multă cunoștință de cauză o seamă de propuneri relative la câteva bănci, urmărind în prima linie scopul de a reînoui organismul bancar. Este însă de prevăzut, că după rezolvarea celor mai multe chestiuni de eminent interes juridic, își va extinde activitatea principală asupra nemijlocitei înviorări a comerțului bancar.

Ar fi însă o greșeală, dacă această înviorare ar fi lăsată numai în grija legii și a organelor competente; însăși băncile trebuie să desfășoare în direcția aceasta cu cât mai urgente, cu atât mai bune străduințe. În acest scop ele vor trebui să urgiteze lichidarea plasamentelor anterioare, care nu corespund comerțului bancar normal, iar sumele devenite astfel lichide, să le valorifice în afaceri sigure și pe termen scurt ca d. e. scontarea cambiiilor comerciale cu scadență de cel mult 90—100 zile, lombardarea efectelor de Stat ș. a. m. d. Prin aceasta nu voim să facem imputare conducătorilor de afaceri bancare atenți la interesele firmei lor în sensul normalizării operațiu-

nilor; ținem însă de datoria noastră a sublinia că trebuie găsită cea mai importantă linie de conduită a unei politici bancare sănătoase. O conciliere rațională și o armonizare firească a strădaniilor desfășurate din partea organelor superioare de conducere, cu acelea ale băncilor însăși, în direcția aceasta, vor fi, fără îndoială și nu prea târziu, ducătoare la scop.

L.

Bibliografie.

Ernst Wächter, *Dr. Carl Wolff. Idei și fapte economice*, Sibiu, 1940.

Despre fostul conducător al Băncii generale din Sibiu (Hermannstädter Allgemeine Sparkassa) dela întemeierea căreia se împlinește la sfârșitul anului 1941 un secol, a publicat d-l Wächter o izbită teză de doctorat, analizând împrejurările de viață economică transilvană care l-au ajutat pe strădălnicul fiu de medic sighișorean Carl Wolff (n. la 11 X. 1849) să poată desfășura o activitate deosebit de rodnică și multilaterală. După studii universitare la Viena și Heidelberg, după activitate ziaristică la „Neue Freie Presse“, după o scurtă participare activă la lupte politice, în calitate de deputat al Sibiului, se decide a renunța în tocmăi ca și fostul său coleg Partenie Cosma, conducătorul Băncii Albina, la politica militantă închinându-și, dela 1885 înainte, toată puterea de muncă unei activități creatoare în domeniul vieții economice-financiare și al celei culturale-sociale și sanitare a neamului, din care făcea parte. Această activitate e înfățișată în cartea d-lui Wächter cu toate informațiile necesare, culese dintr'o respectabilă serie de izvoare contemporane și din alte lucrări consultate, a căror înșirare bibliografică e arătată la sfârșitul lucrării, într'o extensiune de 6 pagini și un sfert.

După înfățișarea realizărilor inițiate în cea mai mare parte prin neastâmpărul creator al acestui vrednic cărmăciu (+ 3 X. 1929) sunt indicate și vastele lui proiecte care n'au avut norocul să intre în stadiul înfăptuirii, cum erau mai ales proiectele de canalizare între Marea Nordului și Oceanul Pacific sau legătura Mării Baltice cu Marea Neagră ș. a. Progresul urbanistic al Sibiului are să mulțamească inițiativei lui Wolff importante realizări ca *baia populară* (Volksbad), *sanatorul M. Luther* din parcul orașului ș. a.

Studiul e scris într'un stil sobru și atrăgător: abia în 2—3 locuri mici stângăcii de exprimare arată că autorul n'a pătruns încă deplin în toate tainele limbii românești.

— L. —

CRONICA.

Producția zilnică de petrol a României se menține la 1400 vagoane.

Comunicat. Ministerul de finanțe transmite următorul comunicat:

Se aduce la cunoștința celor interesați că dobânzile cuvenite la depunerile sub orice formă — deci chiar cele în cont curent — făcute la vedere sau cu termen la bănci și orice alte instituții de credit sau economie, sunt scutite pe tot timpul depunerii de plata impozitului mobilier. Totodată, se face cunoscut că aceste depuneri sunt supuse secretului comercial și nu pot fi controlate sau cercetate decât pe baza unui mandat al justiției.

Nu se bucură de aceste avantajii depozitele spre păstrare la bănci sau orice alte instituții, cum și depunerile de orice fel făcute la alte întreprinderi decât Băncile și Instituțiile de credit.

*

Datoria publică a statelor din sud-estul Europei. Redăm după revista „Suedostecho“ datele statistice privind datoria publică a statelor din sud-estul Europei, așa cum se prezintă pe ultimii doi ani.

	August 1939	Decembrie 1939	August 1940	1940
Jugoslavia (Mil. Dinari)	2.231	3.625	7.671	10.001 (31. XII)
România (Mil. Lei . . . . .)	10.183	10.059	7.970	9.976 (21. XII)

	August 1939	Decembrie 1939	August 1940	1940
Bulgaria (Mil. Lewa)	3.817	3.811	3.773	
Grecia (Mil. Drahme)	11.991	13.270	15.494	16.709 (31. X)
Ungaria (Mil. Pengö)	343	312	336	570 (31. XII)
Turcia (Mil. lire turce)	201	207	237	289 (15. XI)

Exportul de cafea în Europa. În timpuri normale piața europeană absorbea anual cca. 11.5 milioane saci de cafea (a 60 kg. sacul = 69.000 vagoane): azi exportul în Europa s'a redus la minimum (cca. 900.000 saci în Spania, Portugalia, Elveția și Finlanda). Din această cauză și prețurile — chiar la sorturile cele mai bune — au scăzut în așa măsură încât producătorii nu-și mai pot acoperi nici cheltuielile de producție, din care cauză statele respective au trebuit să intervină pentru susținerea producătorilor. Un singur dețeu important a mai rămas țării producătoare de cafea: piața Statelor-Unite, care importă anual cca. 15 milioane saci. Dacă la această cantitate se adaugă exportul probabil, se obține un total de cca. 18.000.000 (100.000 vagoane) saci cafea, față de o recoltă de cafea apreciată de Institutul internațional de agricultură din Roma la cca. 36.500.000 saci (211.000 vagoane).

IMPRIMATE, REGISTRE, RECHIZITE, etc. etc.

Procurați numai dela

„DACIA TRAIANĂ“

SIBIU, Piața Unirii 7 / Tel. 168 a — Str. Regina Maria 20 / Tel. 168 b.